

LIETUVOS BANKAS

III PAKOPOS PENSIJŲ FONDŲ RINKOS APŽVALGA

2011 m. IV ketv. ir 2011 metai

Turinys

I. BENDRI III PAKOPOS PENSIJŲ FONDŲ RINKOS DUOMENYS.....	2
II. PENSIJŲ FONDŲ INVESTICINĖS VEIKLOS REZULTATAI	4
III. PENSIJŲ FONDŲ INVESTICINIO PORTFELIO STRUKTŪRA.....	5

Lentelių sąrašas

1 lentelė. III pakopos PF rinkos duomenys 2011 m. gruodžio 31 d.	2
2 lentelė. PF vienetų verčių ir lyginamųjų indeksų pokyčiai	4

Paveikslų sąrašas

1 pav. III pakopos PF dalyvių skaičiaus ir turto kaita 2005–2011 m.	2
2 pav. III pakopos PF turto pasiskirstymas pagal PKB 2011 m. gruodžio 31 d.	2
3 pav. III pakopos PF dalyvių pasiskirstymas pagal PKB 2011 m. gruodžio 31 d.	2
4 pav. III pakopos PF turto pasiskirstymas pagal PF 2011 m. gruodžio 31 d.	3
5 pav. III pakopos PF dalyvių pasiskirstymas pagal PF 2011 m. gruodžio 31 d.	3
6 pav. Pasaulio rinkas atspindinčių indeksų pokyčiai	4
7 pav. Visos III pakopos PF rinkos investicijų pasiskirstymas pagal turto klases 2011 m. gruodžio 31 d.	5
8 pav. KIS pasiskirstymas pagal rūšis (proc. viso III pakopos PF portfelio) 2011 m. gruodžio 31 d.	5
9 pav. Apibendrintas III pakopos PF investicijų pasiskirstymas 2011 m. gruodžio 31 d.	5
10 pav. III pakopos PF investicijų pasiskirstymas pagal valiutas 2011 m. gruodžio 31 d.	5
11 pav. Visų III pakopos PF investicijų pasiskirstymas pagal šalis 2011 m. gruodžio 31 d.	5
12 pav. Tiesioginių investicijų (akcijos, įmonių SVP, VVP) pasiskirstymas pagal šalis 2011 m. gruodžio 31 d.	6
13 pav. Tiesioginių investicijų (akcijos, įmonių SVP, VVP) pasiskirstymas pagal regionus 2011 m. gruodžio 31 d.	6
14 pav. Visų III pakopos PF investicijos Lietuvoje ir užsienyje 2011 m. gruodžio 31 d.	6

Santrumpos

III pakopa	papildomas savanoriškas pensijų kaupimas PKB valdomuose PF
IFP	išvestinės finansinės priemonės
KIS	kolektyvinio investavimo subjektas
PF	pensijų fondai
PKB	pensijų kaupimo bendrovė
SVP	skolos vertybiniai popieriai
VP	vertybiniai popieriai
VPK	Vertybinių popierių komisija
VRE	Vidurio ir Rytų Europa
VVP	Vyriausybės vertybiniai popieriai

Rengiant šią apžvalgą naudoti Lietuvos banko, Lietuvos statistikos departamento, *Bloomberg* ir kiti duomenys, paskelbti iki 2011 m. gruodžio 31 d.

Koordinatorius Finansinių paslaugų ir rinkų analizės skyriaus specialistas Audrius Šilgalis, tel. (8 5) 268 0524, el. p. asilgalis@lb.lt

I. BENDRI III PAKOPOS PENSIJŲ FONDŲ RINKOS DUOMENYS

2011 m. pabaigoje Lietuvoje veikė 9 papildomo savanoriško pensijų kaupimo PF (žr. 1 lentelę), kuriuos valdė 5 valdymo įmonės, o jų veiklą prižiūrėjo VPK¹. Po du III pakopos PF valdė UAB „SEB investicijų valdymas“, UAB „Finasta Asset Management“, UAB „DnB NORD investicijų valdymas“ ir UAB „MP Pension Funds Baltic“, ir vieną – UAB „Citadele investicijų valdymas“.

III pakopos PF turtas 2011 m. mažėjo 5,36 proc.

2011 m. III pakopos PF valdomas turtas sumažėjo 5,323 mln. litų (5,36 %) ir metų pabaigoje sudarė 93,92 mln. litų (žr. 1 pav.). Ketvirtąjį ketvirtį buvo stebimas 5,06 proc. valdomo turto augimas. 2011 m. dalyvių, kaupiančių pensiją III pakopos PF, skaičius padidėjo 10,44 proc. ir metų pabaigoje jų buvo 26 430, o paskutinį ketvirtį dalyvių skaičius išaugo 1,51 proc. Palyginti su 2010 m., valdomas turtas ir dalyvių skaičius didėjo mažiau (2010 m. turtas išaugo 24,87 %, dalyvių skaičius – 12,77 %). Analizuodami PF turto ir dalyvių skaičiaus pokyčius nuo 2005 m. pabaigos, matome, kad turtas vėl ėmė mažėti, tačiau dalyvių skaičius sparčiai didėja paskutinius dvejus metus. Daugiausia PF dalyvių skaičius ir valdomas turto augo 2005–2006 m., jų valdomas turtas padidėjo daugiau nei 102 proc., o dalyvių skaičius – daugiau nei 52 proc.

Per 2011 m. paskutinį ketvirtį III pakopos PF valdomas turtas padidėjo 4,52 mln. Lt (5,06 %), o dalyvių skaičius – 393 (1,51 %).

Didelė koncentracija rinkoje

2011 m. pabaigoje 86 proc. turto koncentravosi dviejų PKB fonduose (žr. 2 pav.): beveik 62 proc. PF turto valdė UAB „SEB investicijų valdymas“ ir daugiau nei 24 proc. – UAB „DnB NORD investicijų valdymas“. Trečia vieta pagal valdomo PF turto dalį (9,2 %) teko UAB „Finasta Asset Management“. Kitą dalį turto valdė UAB „MP Pension Funds Baltic“ (4,5 %) ir UAB „Citadele investicijų valdymas“ (0,4 %).

Dalyvių pasiskirstymas pagal PKB buvo labai panašus į turto pasiskirstymą (žr. 3 pav.) – daugiau nei 85 proc. dalyvių kaupė pensijas viename iš dviejų PKB valdomų fondų. Daugiausia dalyvių rinkosi UAB „DnB NORD investicijų valdymas“ valdomus fondus – 43,6 proc. ir UAB „SEB investicijų valdymas“ – 41,9 proc., trečioje vietoje pagal dalyvių skaičių buvo UAB „Finasta Asset Management“ valdomi fondai. Juose pensijai kaupė 10,2 proc. visų III pakopos PF dalyvių.

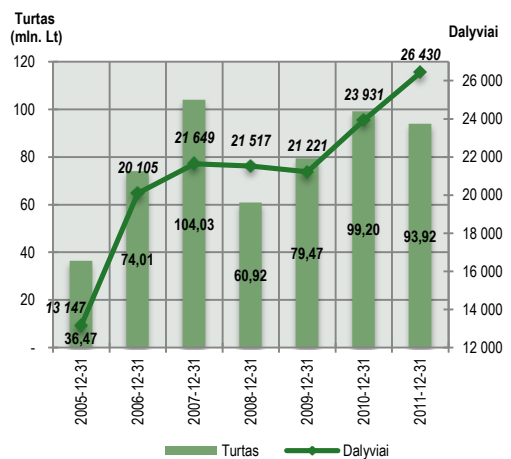
2011 m. įvykę pokyčiai III pakopos PF rinkoje

2011 m. UAB „DnB NORD investicijų valdymas“ valdomuose PF 2 778 dalyviais padidėjo kaupiančių asmenų skaičius ir ši PKB tapo didžiausia pagal dalyvių skaičių rinkoje. UAB „SEB investicijų valdymas“ teko didžiausia valdomo turto dalis rinkoje, nors šios PKB valdomų PF turtas 2011 m. sumažėjo beveik 7 mln. litų. Prieš metus, 2010 m. pabaigoje, III pakopos PF valdomas turtas sudarė 99,2 mln. litų (2011 m. – 93,92 mln. Lt), o dalyvių skaičius buvo 23,9 tūkst. (2011 m. – 26,4 tūkst.). 2010 m. pabaigoje didžiausią rinkos dalį pagal dalyvių skaičių (48,6 %) ir valdomą turtą (65,5 %) III pakopos PF rinkoje užėmė UAB „SEB investicijų valdymas“. UAB „DnB NORD investicijų valdymas“ atitinkamos rinkos dalys sudarė 36,5 ir 21,2 proc. Šių valdymo įmonių fonduose papildomai pensijai kaupė 85 proc. visų III pakopos dalyvių ir jos valdė 86,7 proc. viso III pakopos PF turto.

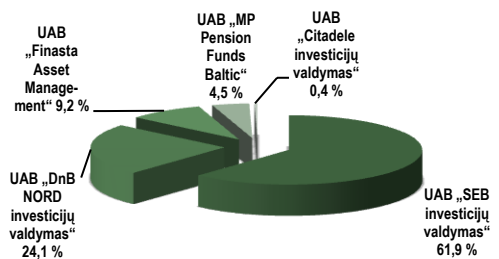
1 lentelė. III pakopos PF rinkos duomenys 2011 m. gruodžio 31 d.

Valdymo įmonės pavadinimas	Pensijų fondo pavadinimas	Turtas, mln. Lt	Dalyviai
UAB „SEB investicijų valdymas“	SEB pensija 1 plius	13,85	1 588
	SEB pensija 2 plius	44,24	9 480
UAB „DnB NORD investicijų valdymas“	DnB NORD papildoma pensija	20,93	10 495
	DnB NORD papildoma pensija 100	1,74	1 027
UAB „Finasta Asset Management“	Finasta akcijų pensija plius	5,60	1 693
	Finasta obligacijų pensija plius	2,99	993
UAB „MP Pension Funds Baltic“	MP MEDIO III	1,61	272
	MP EXTREMO III	2,61	824
UAB „Citadele investicijų valdymas“	Citadele papildoma savanoriško pensijų kaupimo fondas	0,34	58
Iš viso		93,92	26 430

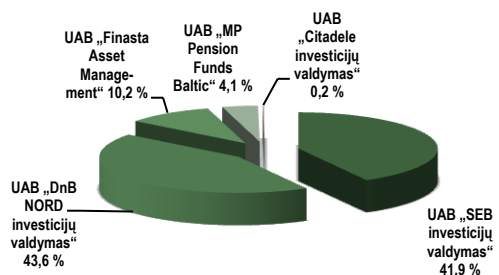
1 pav. III pakopos PF dalyvių skaičius ir turto kaita 2005–2011 m.

2 pav. III pakopos PF turto pasiskirstymas pagal PKB 2011 m. gruodžio 31 d.

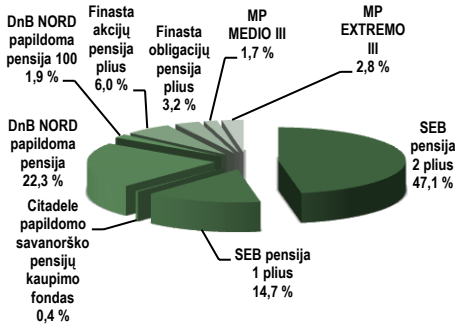

3 pav. III pakopos PF dalyvių pasiskirstymas pagal PKB 2011 m. gruodžio 31 d.

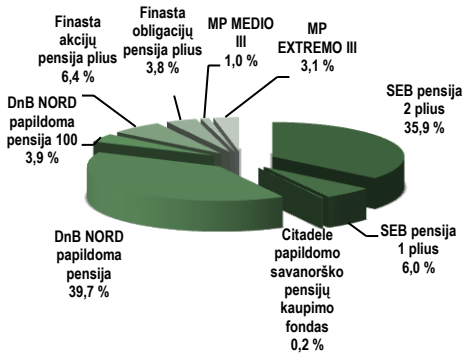

¹ Nuo 2012 m. sausio 1 d. VPK funkcijos perduotos Lietuvos bankui.

4 pav. III pakopos PF turto pasiskirstymas pagal PF 2011 m. gruodžio 31 d.

5 pav. III pakopos PF dalyvių pasiskirstymas pagal PF 2011 m. gruodžio 31 d.

2011 m. augo 6 iš 9 rinkoje veikusių PF valdomas turtas

2011 m. gruodžio 31 d. didžiausias pagal turtą III pakopos PF (žr. 4 pav.) buvo „SEB pensija 2 plus“ (44,24 mln. Lt), antras pagal dydį – „DnB NORD papildoma pensija“ (20,93 mln. Lt). 2011 m. „SEB pensija 2 plus“ valdomas turtas sumažėjo 6,98 mln. litų, o „DnB NORD papildoma pensija“ PF turtas išaugo 1,49 mln. litų. 2011 m. padidėjo 6 iš 9 rinkoje veikusių PF valdomas turtas. Daugiausia išaugo UAB „MP Pension Funds Baltic“ valdomų III pakopos PF turtas: „MP MEDIO III“ – 58,96 proc., „MP EXTREMO III“ – 24,49 proc., o daugiausia sumažėjo: „SEB pensija 2 plus“ – 13,63 proc. ir „Finasta akcijų pensija plus“ – 13,58 proc. fondų valdomas turtas.

2011 m. paskutinį ketvirtį padidėjo visų rinkoje veikusių III pakopos PF valdomas turtas.

2011 m. dalyvių skaičius mažėjo 3 iš 9 rinkoje veikusių PF

2011 m. gruodžio 31 d. didžiausias pagal dalyvių skaičių III pakopos PF buvo „DnB NORD papildoma pensija“ (žr. 5 pav.). Jame papildomai savo pensijai kaupė 10 495 dalyviai. Antrasis pagal dalyvių skaičių – „SEB pensija 2 plus“ fondas, turėjęs 9 480 dalyvių. 2011 m. dalyvių skaičius padidėjo 6 iš 9 rinkoje veikusių PF. Kaupiančių dalyvių daugiausia padaugėjo UAB „DnB NORD investicijų valdymas“ valdomuose PF skaičius: „DnB NORD papildoma pensija 100“ – 36,75 %, „DnB NORD papildoma pensija“ – 31,30 %. Daugiausia dalyvių neteko „Citadele papildomo savanoriško pensijų kaupimo fondas“ – 13,43 %.

2011 m. paskutinį ketvirtį dalyvių skaičius padidėjo 4, sumažėjo – 4, nepakito – 1 rinkoje veikusiame III pakopos PF.

II. PENSIJŲ FONDŲ INVESTICINĖS VEIKLOS REZULTATAI

Įvykiai pasaulyje reikšmingai paveikė finansų rinkų rezultatus

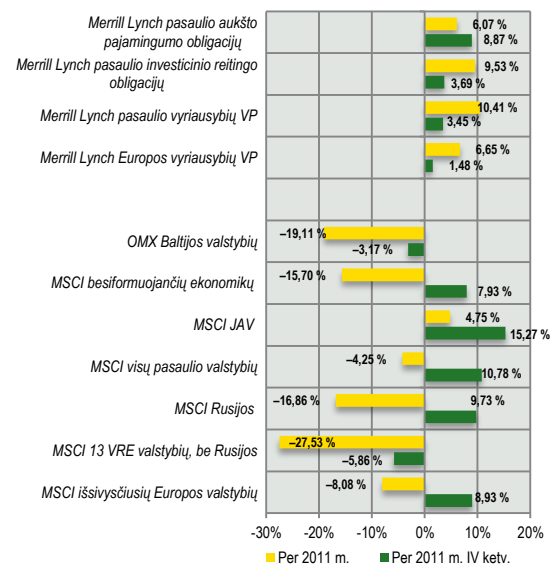
2011 m. pasaulyje įvyko keletas reikšmingų įvykių, labai paveikusių finansų rinkų rezultatus: protestai ir perversmas Egipte, neramumai Libijoje, žemės drebėjimas Japonijoje ir galiausiai JAV bei Europos šalių skolų problemos, kurias vis dar mėginama spręsti. Akcijų rinkos neigiamai reagavo į šiuos įvykius, tik JAV rinką atspindintis akcijų indeksas 2011 m. kilo, kitų indeksų pokytis buvo neigiamas (žr. 6 pav.). Per metus daugiausia sumažėjo indeksas, rodantis 13 VRE valstybių (be Rusijos) akcijų rinkų pokyčius (-27,53 %), taip pat reikšmingai krito Baltijos valstybių (-19,11 %) ir Rusijos (-16,86 %) indeksai. Obligacijų ir VVP rinkos 2011 m. kilo nuo 6,07 iki 10,41 proc. Paskutinį ketvirtį didžioji akcijų rinkų indeksų dalis didėjo (nuo 7,93 iki 15,27 %), tačiau Baltijos valstybių bei VRE valstybių (be Rusijos) indeksai sumažėjo (atitinkamai -3,17 ir -5,86 %). Obligacijų ir VVP indeksai ketvirtąjį ketvirtį kilo – nuo 1,48 iki 8,87 proc.

Korekcijos pasaulio akcijų rinkose lėmė neigiamus III pakopos PF rezultatus

Korekcijos pasaulio akcijų rinkose neigiamai veikė 2011 m. PF rezultatus (žr. 2 lentelę), tik vieno rinkoje veikusio III pakopos PF vieneto vertė 2011 m. padidėjo, kitų fondų vertės krito nuo 2,3 iki 22,4 proc. Daugiausia sumažėjo rizikingiausių, savo taisyklėse nurodančių iki 100 proc. investavimo į akcijas galimybę, fondų vieneto vertė: „Finasta akcijų pensija plius“ – 22,4, „SEB pensija 2 plius“ – 11,7, „DnB NORD papildoma pensija 100“ – 11,1, „MP EXTREMO III“ – 10,1 proc. Per metus visų fondų vieneto vertės vidutiniškai sumažėjo 9,0 proc.

2011 m. paskutinį ketvirtį padidėjo 6 rinkoje veikusių III pakopos PF vieneto vertės – nuo 1,8 iki 7,2 proc. Trijų rinkoje veikusių PF vertės krito – nuo 0,2 iki 0,3 proc. Per ketvirtį visų fondų vieneto vertės vidutiniškai padidėjo 3,5 proc.

6 pav. Pasaulio rinkas atspindinčių indeksų pokyčiai

2 lentelė. PF vieneto verčių ir lyginamųjų indeksų pokyčiai (proc.)

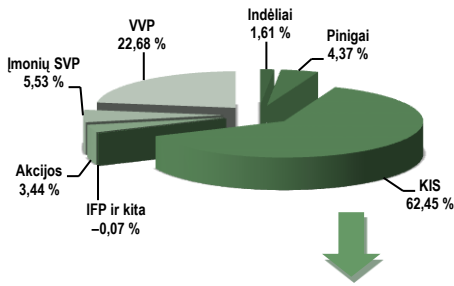
Pensijų fondo pavadinimas	2011 m. IV kv.	2011 m.	Lyginamojo indekso ¹ pokytis 2011 m.
Finasta akcijų pensija plius	▼0,3	▼22,4	▼37,0
Finasta obligacijų pensija plius	▼0,2	▼2,3	▲2,9
Citadele papildomo savanoriško pensijų kaupimo fondas	▲1,8	▼3,3	-
DnB NORD papildoma pensija	▲2,3	▼6,3	▼4,4
DnB NORD papildoma pensija 100	▲4,4	▼11,1	▼9,5
MP EXTREMO III	▲7,2	▼10,1	-
MP MEDIO III	▲4,8	▼7,7	-
SEB pensija 1 plius	▼0,2	▲1,9	-
SEB pensija 2 plius	▲5,7	▼11,7	-
Svertinis vidurkis**	▲3,5	▼9,0	

¹III pakopos PF lyginamojo indekso naudojimas nėra privalomas.

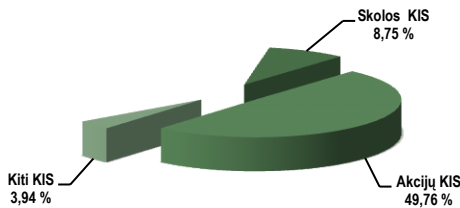
**2011 m. ketvirtąjį ketvirtį svertiniam vieneto vertės pokyčio vidurkiui apskaičiuoti naudotas gruodžio 31 d. PF turtas; 2011 m. svertiniam vieneto vertės pokyčio vidurkiui apskaičiuoti – 2010–2011 m. vidutinis PF turtas.

III. PENSIJŲ FONDŲ INVESTICINIO PORTFELIO STRUKTŪRA

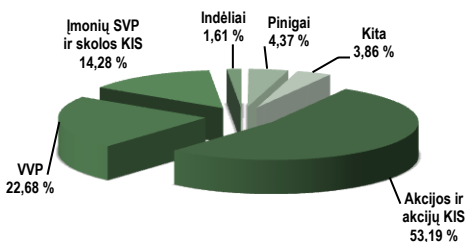
7 pav. Visos III pakopos PF rinkos investicijų pasiskirstymas pagal turto klases 2011 m. gruodžio 31 d.

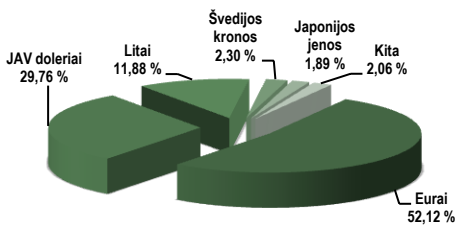
8 pav. KIS pasiskirstymas pagal rūšis (proc. viso III pakopos PF portfelio) 2011 m. gruodžio 31 d.

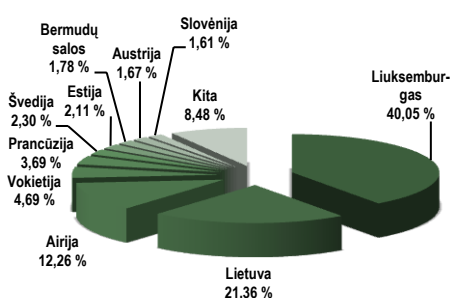
9 pav. Apibendrintas III pakopos PF investicijų pasiskirstymas 2011 m. gruodžio 31 d.

10 pav. III pakopos PF investicijų pasiskirstymas pagal valiutas 2011 m. gruodžio 31 d.

11 pav. Visų III pakopos PF investicijų pasiskirstymas pagal šalis 2011 m. gruodžio 31 d.

Daugiausia III pakopos PF lėšų investuota į KIS

2011 m. pabaigoje didžiausią dalį (62,45 %) III pakopos PF investicijų sudarė investicijos į KIS vienetus ar akcijas, kurių vertė metų pabaigoje buvo 58,65 mln. litų (žr. 7 pav.). Didžiausia lėšų, investuotų į KIS, dalis buvo paskirstyta į akcijų KIS (žr. 8 pav.): investicijos į juos sudarė 49,76 proc. viso III pakopos PF portfelio (46,73 mln. Lt), kita dalis teko skolos KIS, į kuriuos investuota 8,75 proc. (8,22 mln. Lt), ir kitiems KIS – 3,94 proc. (3,70 mln. Lt). 2011 m. investicijų į akcijų KIS dalis sumažėjo nuo 50,93 iki 49,76 proc., o investicijų į skolos KIS dalis padidėjo nuo 4,75 iki 8,75 proc., investicijos į kitus KIS sumažėjo nuo 4,65 iki 3,94 proc.

Antra pagal populiarumą investicija – VVP. Į juos tiesiogiai investuota 22,68 proc. III pakopos PF turto (21,30 mln. Lt). 2011 m. investicijų į VVP dalis padidėjo 4,22 proc.

Indėlių dalis III pakopos PF portfeluose 2011 m. padidėjo nuo 1,47 iki 1,61 proc. ir metų pabaigoje sudarė 1,51 mln. litų.

2011 m. gruodžio 31 d. tiesioginės investicijos į įmonių SVP sudarė 5,53 proc. (2010 m. – 5,61 %), grynaisiais pinigais atsiskaitomojoje sąskaitoje buvo laikoma 4,37 proc. fondų lėšų (2010 m. – 9,09 %), o tiesiogiai į akcijas fondai investavo 3,44 proc. viso valdomo turto (2010 m. – 5,02 %). Išvestinės finansinės priemonės, naudojamos rizikai drausti, ir kitos pozicijos (gautinos, mokėtinos sumos ar kt.) sudarė nereikšmingą fondų investicijų dalį.

2011 m. didėjo investicijos į VVP, įmonių SVP ir skolos KIS

Investicijas į KIS priskyrę atitinkamoms tiesioginėms investicijoms (akcijų KIS – investicijoms į akcijas, skolos KIS – investicijoms į įmonių skolas VP), galime apibendrinti investicijų pasiskirstymą 2011 m. (žr. 9 pav.). Didžiausią III pakopos PF investicijų dalį (53,19 %, arba – 49,96 mln. Lt) sudaro investicijos į akcijas ir akcijų KIS, 2010 m. pabaigoje jų dalis sudarė 55,95 proc. Investicijos į VVP sudaro 22,68 proc. portfelio (21,30 mln. Lt), 2010 m. pabaigoje į VVP buvo investuota 18,46 proc. III pakopos PF turto. Įmonių SVP ir skolos KIS teko 14,28 proc. (13,41 mln. Lt) investicijų, o 2010 m. pabaigoje ši PF investicijų dalis sudarė 10,36 proc.

2011 m. didžioji III pakopos PF turto dalis buvo investuota eurais

Kaip matyti iš 10 pav., 2011 m. gruodžio pabaigoje didžiausia dalis (apie 52,12 %) PF turto investuota eurais, t. y. 48,95 mln. litų (2010 m. gruodžio mėn. – 48,75 %, arba 48,38 mln. Lt). PF investicijos JAV doleriais sudarė 29,76 proc. III pakopos PF turto (2010 m. – 28,78 %), investicijos litais – 11,88 proc., per 2011 m. ši dalis sumažėjo 4,54 proc. (nuo 16,42 %). Kita dalis III pakopos PF lėšų investuota Švedijos kronomis (2,30 %), Japonijos jenomis (1,89 %) ir kitomis valiutomis (2,06 %).

Daugiausia lėšų investuota Liuksemburge ir Lietuvoje

Išanalizavus visų III pakopos PF investicijų pasiskirstymą pagal šalis, matyti, kad daugiau nei 61 proc. viso turto investuota Liuksemburge ir Lietuvoje. Po šių šalių pagal investicijų dydį yra Airija, Vokietija ir Prancūzija (žr. 11 pav.). III pakopos PF Liuksemburge ir Airijoje investuoja į šiose šalyse įsteigtus KIS, o Vokietijoje ir Prancūzijoje – į VVP ir KIS.

Beveik pusė (45,92 %) visų tiesioginių III pakopos PF investicijų (akcijos, įmonių SVP, VVP) tenka Lietuvai (žr. 12 pav.), po jos – Vokietijai (9,58 %) ir Prancūzijai (5,70 %). 2011 m. pabaigoje į akcijas, įmonių SVP ir VVP Lietuvoje buvo investuota 13,65 mln. litų, Vokietijoje – 2,85 mln. litų, Prancūzijoje – 1,69 mln. litų. Analizuojant tiesiogines III pakopos PF investicijas pagal regionus (žr. 13 pav.), matyti, kad didžiausia jų dalis (45,92 %) tenka Baltijos šalims. Metų pabaigoje 33,93 proc. PF lėšų investuota Vakarų ir Pietų Europoje, 11,55 proc. – Balkanų šalyse, 4,39 proc. – NVS šalyse. Kitos investicijos pasiskirstė VRE šalyse, Skandinavijoje ir Šiaurės Amerikoje.

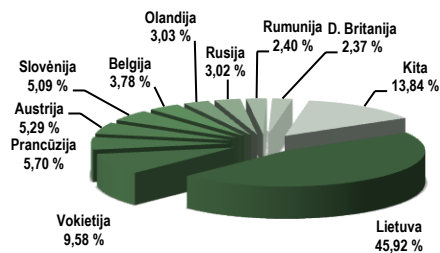
Kaip matyti iš 14 pav., Lietuvoje buvo investuota 21,36, o užsienyje – 78,64 proc. III pakopos PF turto. Prieš metus Lietuvoje buvo investuota 21,10 proc., o užsienyje 78,90 proc. viso III pakopos PF turto.

2011 m. sumažėjo tiesioginės III pakopos PF investicijos Lietuvoje

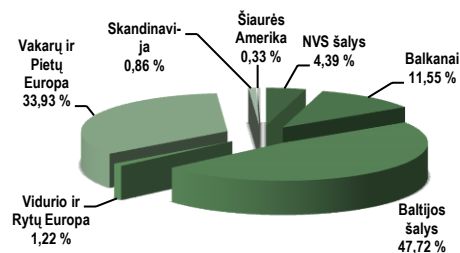
2011 m. 7,13 proc. sumažėjo tiesioginių investicijų, tenkančių Lietuvai, dalis (žr. 12 pav.), 2010 m. gruodžio 31 d. tiesioginės investicijos Lietuvoje sudarė 53,05 proc., arba 19,79 mln. litų. Vokietijai ir Prancūzijai tenkanti tiesioginių III pakopos PF investicijų dalis per 2011 m. padidėjo atitinkamai nuo 6,59 iki 9,58 proc. ir nuo 5,47 iki 5,70 proc. Kaip ir prieš metus, didžiausia lėšų dalis buvo investuota Baltijos šalyse, investicijų dalis reikšmingai padidėjo (nuo 33,10 iki 47,72 %).

Atsižvelgdami į 2011 m. pasaulio finansų rinkų įvykius, fondų valdytojai, lėšų dalį, ankstesniais metais investuotą į šiuo metu rizikingomis šalimis laikomų šalių (Graikijos, Ispanijos, Portugalijos, Italijos ir Airijos) VP, pakeitė investicijomis į Lietuvos, Vokietijos ir Prancūzijos VP.

12 pav. Tiesioginių investicijų (akcijos, įmonių SVP, VVP) pasiskirstymas pagal šalis 2011 m. gruodžio 31 d.

13 pav. Tiesioginių investicijų (akcijos, įmonių SVP, VVP) pasiskirstymas pagal regionus 2011 m. gruodžio 31 d.

14 pav. Visų III pakopos PF investicijos Lietuvoje ir užsienyje 2011 m. gruodžio 31 d.

